

Dilemma's & Breinbrekers Onderpresteren

Eleonoor van Gerven

Dilemma 1

“

Het grootste risico voor begaafde leerlingen is niet falen,
maar jarenlang succesvol onderpresteren.

BREINBREKER 1

Denksleutel: de *Reflection Key*

Vorbereiding teamopdracht

Lees de stelling hardop voor aan je collega's en leg uit dat het doel is om te onderzoeken hoe het kan dat (hoog)begaafde kinderen op jullie school langdurig kunnen onderpresteren voordat ze als zodanig herkend worden. Leg uit dat je met behulp van de reflectiesleutel gaat inventariseren **wat in de schoolse context bijdraagt aan succesvol onderpresteren.**

Teamopdracht

- Denk individueel na over het dilemma en maak daarvoor gebruik van de zes reflectielagen van Bateson:
 - Omgeving (Waar? Wanneer? Met wie?)
 - Gedrag (Wat doe ik?)
 - Vaardigheden / Competenties (Hoe doe ik dat?)
 - Overtuigingen (Waarom doe ik dat?)
 - Identiteit (Wie ben ik?)
 - Missie / Betrokkenheid (Waartoe doe ik dit?)
- Bespreek de resultaten van het individuele nadenken in kleine groepjes.
- Trek per groepje conclusies.
 - Wat doen we goed?
 - Wat kunnen we beter doen?
 - Documenteer de uitkomsten samen.
- Breng verslag uit van jullie gesprek. Dat doe je door het maken van een gedicht van twaalf regels (E.D.I.T. – En Dit Is Twaalf).
 - Je begint met een zin van 1 woord.
 - Bij elke volgende zin, gebruik je een woord extra.
 - Je hoeft de woorden niet te herhalen, elke nieuwe zin kan bestaan uit andere woorden.
 - Je eindigt het gedicht dus met een zin van 12 woorden.
 - Iedere zin begint op een nieuwe regel.
 - De zinnen hoeven niet op elkaar te rijmen maar dat mag wel.
 - Zorg dat in jullie gedicht de zes reflectielagen van Bateson herkenbaar zijn.
- Hang de gedichten op een flap aan de wand.
 - Lees de gedichten die door de subgroepen zijn gemaakt.
- Bespreek nu in 'verse' subgroepen de gedichten.
 - Wat zijn de grootste gemene delers die je terugziet in de gedichten?
 - Wat betekent dit voor 'succesvol onderpresteren' in jullie school?

BREINBREKER 2

Denksleutel: de *Invention Key*

Deze sleutel moedigt je aan om een 'uitvinding' te doen van iets dat je zelf elke dag kunt doen en elke dag eenvoudig kunt inzetten in je eigen praktijk. Het gaat dus niet om iets 'groots en meeslepends' maar iets kleins en simpels dat eenvoudig in te zetten en toe te passen is. Een verzameling kleine simpele strategieën is bruikbaar dan een groot langdurig traject waarbij 'voortgang' alleen bereikt kan worden als iedereen altijd op hetzelfde moment hetzelfde doet.

Vorbereiding teamopdracht

Lees de stelling nogmaals hardop voor aan je collega's en leg uit dat het doel is om te onderzoeken wat kan bijdragen aan het zo vroeg mogelijk herkennen van onderpresteren. Leg uit dat je met behulp van de uitvind sleutel een inventarisatie wilt maken van hoe de collega's denken dat *hun eigen interventies en attitude* kunnen bijdragen aan het *vroegtijdig herkennen van onderpresteren*.

Teamopdracht

- Maak subgroepjes. Identificeer de grootste gemene delers die je bij de vorige opdracht hebt herkend als bijdragers aan 'succesvol onderpresteren'.

Uitvinden

- Bedenk in kleine subgroepjes verschillende interventies. Elke interventie kan zich richten op een ander aspect. Denk aan:
 - Kennis en inzicht.
 - Relatie tussen kennis en inzicht en individueel handelen in de klas / tijdens de les.
 - Betrekken van educatieve partners.
 - Communicatie over wat je waarneemt.
 - Wegen wat je waarneming aan mogelijke reactie vereist.
 - Inzetten van interventie.
 - Omkijken en reflecteren zodat het een volgende keer beter kan gaan.

Verkopen

Je gaat je interventie aan de man brengen door middel van een infomercial. Een infomercial is een combinatie van informatie en commercial. Je kunt dit het beste vergelijken met koop-tv of een advertentie verspreid over een of twee pagina's waarbij inhoudelijk erg lang stilgestaan wordt bij de inhoud van het product dat wordt aangeboden.

- Zet een infomercial op met daarin de belangrijkste aspecten van je interventie.
 - Maak duidelijk waarom geen enkele school zonder deze interventie kan. Zet dus echt de 'must-haves' in het zonnetje.
 - Wat zijn de baten?
 - Wat zijn de 'kosten'?
 - Wie gaan er allemaal mee werken?
 - Wat zijn de 'extra's' die een school 'gratis' erbij krijgt als ze de interventie aanschaffen?
- Presenteer met je subgroep de infomercial (live, als video of radiofragment).
- Als alle infomercials zijn bekeken/beluisterd, welke interventies vinden jullie het als team waard om uit te proberen?
- Welke interventies vinden individuele leraren het waard om uit te proberen?
- Zet 'proeftuintjes' op om ze uit te proberen.

WAAROM ZOU JE DEZE EXERCITIES DOEN?

Als je op deze manier naar onderpresteren en de context daarvoor kijkt kun je beter gaan herkennen wat vanuit de context daaraan bijdraagt. Daarmee krijg je ook beter grip op wat je als school kunt doen om de factoren waarop je direct invloed hebt te verkennen op kansen voor het verbeteren van de situatie.

Dilemma 2

“

Scholen accepteren vaak langer de mogelijkheid dat leerlingen onderpresteren dan dat zij zouden accepteren dat leerlingen structureel boven hun niveau moeten presteren.

BREINBREKER 1

Denksleutel: de *Brick Wall Key*

Teamopdracht

Bespreek de stelling in je team.

- Laat mensen verschillende perspectieven innemen. Stel vragen als: 'Hoe gaan we hiermee om in onze school? Klopt het dat we leerlingen in bescherming (gaan) nemen als ze te lang boven hun kunnen moeten presteren?'
 - Hoe zit het dan bijvoorbeeld met afstromen naar een lager niveau als we denken dat leerlingen het niveau waarop ze zijn ingedeeld niet halen?
 - Hoe zit dat met opstromen? Nemen we evenveel tijd om te bepalen of leerlingen ook kunnen opstromen en hoe bevorderen we dat?
- Gebruik de Brick Wall Key: wat staat er in de weg? Waarom grijpen we eerder in als leerlingen structureel en langdurig boven hun niveau moeten presteren dan wanneer ze wellicht structureel onder hun niveau presteren?
- Bedenk zoveel mogelijk 'muren' die je als team zou moeten afbreken om de stelling 'om te keren'.

BREINBREKER 2

Denksleutel: de *Three Whys Key*

Teamopdracht

Vervolg de discussie in de vorige opdracht door de The Three Whys Key in te zetten. Onderstaand hebben wij de Three Why's omgezet in 15 waarom-vragen. Je kiest zelf welke vragen je met je team wilt verkennen en je maakt zelf afspraken hoe je verslag gaat leggen over de resultaten van jullie gesprekken.

1. Waarom maken we keuzes voor op- en afstromen?
2. Waarom hanteren we verschillende tijdlijnen voor 'afstromen' en 'opstromen'?
3. Waarom maken we gebruik van de huidige criteria?
4. Waarom accepteren scholen signalen van onderpresteren vaak langer dan signalen van overbelasting door te moeilijke leerstof?
5. Waarom richten scholen zich vaak sneller op achterstanden dan op het voorkomen van talentverlies door onderpresteren?
6. Waarom wordt onvoldoende uitdaging minder vaak beschouwd als een risico voor ontwikkeling dan een te hoog niveau van uitdaging?

7. Waarom zijn de gevolgen van langdurig onderpresteren voor motivatie, zelfbeeld en leershouding vaak minder zichtbaar in schoolbeleid?
8. Waarom wordt het aanpassen van onderwijs aan leerlingen die achterlopen vaak vanzelfsprekender gevonden dan het aanpassen van onderwijs aan leerlingen die meer aankunnen?
9. Waarom wordt een leerling die structureel te weinig leert niet altijd gezien als een leerling met speciale onderwijsbehoeften?
10. Waarom roept het idee van versnellen of verrijken soms meer weerstand op dan het bieden van extra ondersteuning aan leerlingen die moeite hebben met de leerstof?
11. Waarom wordt onderpresteren op school vaker gezien als een tijdelijk motivatieprobleem dan als een onderwijsprobleem?
12. Waarom wordt het welzijn van leerlingen die boven hun niveau moeten werken vaker zichtbaar gemaakt dan het welzijn van leerlingen die onder hun niveau functioneren?
13. Waarom worden signalen van verveling, afhaken of onderstimulatie minder snel gekoppeld aan een onderwijsbehoefte dan signalen van stress door overvraging?
14. Waarom wordt van sommige leerlingen verwacht dat zij zichzelf blijven uitdagen, terwijl van scholen minder vaak wordt verwacht dat zij actief op zoek gaan naar het ontwikkelingsplafond van leerlingen?
15. Waarom roept structureel boven niveau moeten presteren sneller ethische vragen op dan structureel onder niveau presteren, terwijl beide de ontwikkeling van een leerling kunnen beperken?

WAAROM ZOU JE DEZE EXERCITIES DOEN?

Als team maak je je vaak wel zorgen om onderpresterende leerlingen, maar zien we ook dat het vaak langer duurt voordat er echt actie ondernomen wordt. Onderpresteren kan, als deze situatie langer duurt, leiden tot een sterk verminderd welbevinden van de leerling. Door zaken om te keren en je vervolgens vanuit verschillende perspectieven af te vragen hoe het kan dat de situatie in stand gehouden blijft worden, ga je ook mogelijkheden herkennen voor preventie.